

Gunnar Høverstad (1922 – 1943)

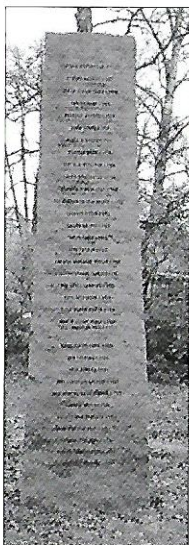
TEKST: HANNE GROTH

BILDER: PRIVAT

Gunnar Høverstad ble født i Asker 13. februar 1922, som yngste sønn av dr. philos Torstein Høverstad og Margit Johanne, f. Knutsen. Slekten Høverstad kommer fra Vang i Valdres hvor de har sterke røtter.

I 1928 flyttet familien til Lillevannsveien 45 på Voksenlia, hvor Gunnar vokste opp sammen med sine fire eldre søsken, Torgeir, Åslaug, Arne og Helge, i et hjem preget av norsk historie og kultur. De ble omgående inkludert i det sosiale livet på Voksenlia, hvor det var tett og godt samhold.

De tre yngste guttene var ivrige speidere og aktive i sport som medlemmer av idrettslaget TRY. Særlig utmerket de seg i orientering, hvor de tre brødrene ble klubbmestre i 1938, 1939 og 1940. Gunnar hevdet seg også bra i slalåmbakken og på tennisbanen.

Ville i krigen

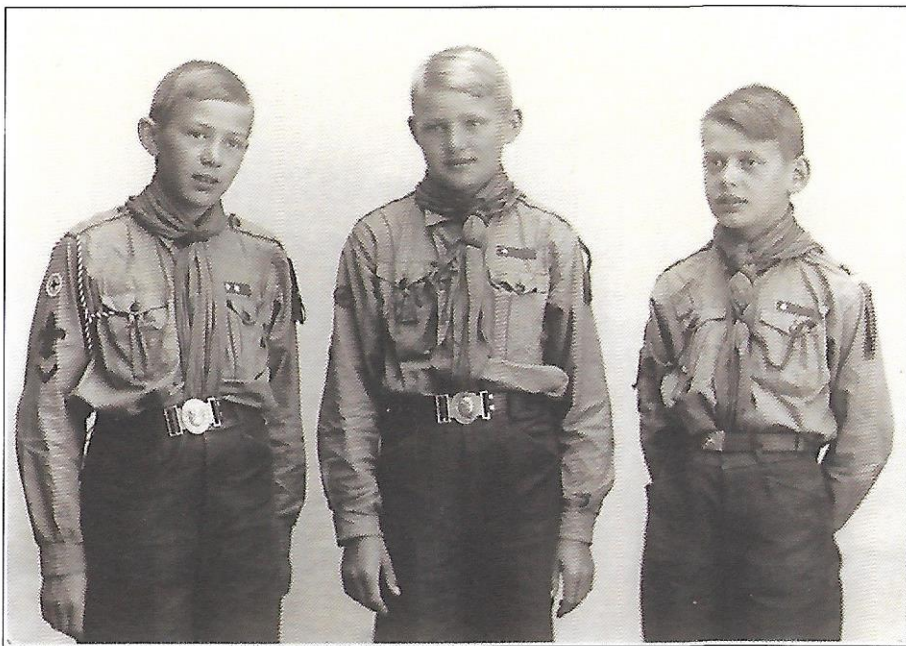
Vinteren 1939-40 var Gunnar med i frivillig militæropplæring, samtidig som han gikk siste klasse på Ris. Han tok en god latinartium og tilbrakte sommeren med vedhogst i Valdres. Men da krigen kom, var han ikke i tvil om at han måtte stille opp. Slik var holdningen. Ris skolekrets har landets høyeste andel av falne under siste verdenskrig.

På nyåret i 1941 dro Gunnar til Sverige for å melde seg til krigstjeneste. Han ble imidlertid stoppet av svensk politi og sendte tilbake til Norge, men like etter dro han i vei på nytt. Han vasset over grensen midtvinters, uten ski, og kom seg til Stockholm.

Det ble en lang ferd rundt jorden for å komme med i kampen for frihet og fedreland. Den gikk først med fly til Moskva, tog til Odessa, båt til Konstantinopel, med Taunus-ekspressen gjennom Tyrkia, Syria og Irak til Bagdad, tog til Basra og båt til Bombay. Derfra tok han en båt som rundet Afrika i sør til England, og videre over Island til Little Norway i Canada. Han ble opptatt i flyvåpenet 3. juli 1941 og uteksaminert 1. august 1942.

Maleri etter fotografi, 1947.

Brødrene Arne (1919), Helge (1921) og Gunnar (1922) i speideruniform.

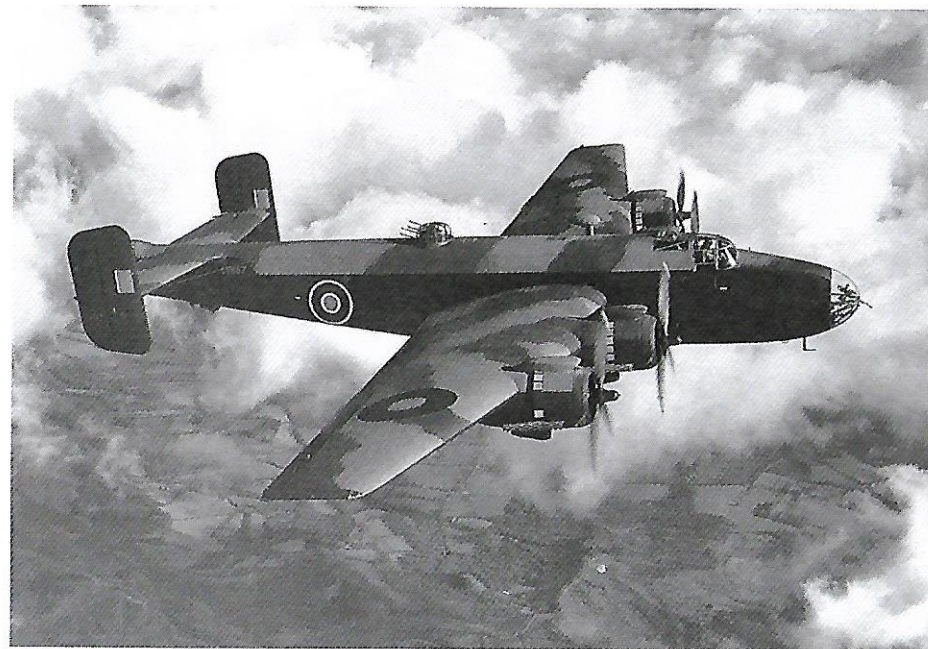
Dyktig flyver

Han fortsatte med ulik spesialutdanning, og viste seg spesielt egnet som bombeflyver og ble derfor pathfinder. Fra juli til august 1943 tjenestegjorde han som bombeflyver i RAF, og fra 28. august til han falt 3. desember var han ved 35th Pathfinder Squadron. I alt foretok han rundt 30 bombetokter med sitt 4-motors Halifax-fly, med en besetning på syv mann. Gang på gang ble flyet beskyttet, men kom seg tilbake til England.

I et brev til Gunnars foreldre datert 18. juni 1945 skriver general Riiser-

Larsen: "Over fiendtlig territorium (mellom Hannover og Celle, på vei til Berlin) natten til 3. desember 1943 ble flyet sterkt skadet av antiluftskyts. Deres sønn, som var fører av flyet, var såret. Flyet begynte å miste høyde, og Deres sønn beordret besetningen til å hoppe ut i fallskjerm. Siste mann som hoppet, kom ut i meget lav høyde.

Det er neppe tvil om at Deres sønn ved å oppholde seg i førersetet reddet livet for de øvrige ombordværende. Selv ofret han livet for å redde sine kamerater".

Det var denne typen Halifax fly som Gunnar Høverstad styrtet med.

Andre foran seg selv

Nestkommanderende var nordmann, de andre fem engelskmenn. Alle forteller de gripende om hendelsen. Sistemann skriver: Gunnar ropte: Er dere alle ute nå? Jeg orker ikke mer. Han: Jeg holder på nå. Gunnar: OK. Lykke til. Det er de siste ordene noen hørte.

Major Johan Christie var selv pathfinder-flyver og mye sammen med Gunnar. Han skriver: "Det forbauset i grunnen ingen at Gunnar ble sittende rolig ved rattet for å holde det brennende flyet under kontroll mens hans besetning sprang ut. Med hans beskjedne tanker om seg selv og sin

egen betydning, var det bare hva enhver som kjente ham med sikkerhet ville ha forutsagt. Han ville alltid regne hver enkelt av sine kameraters liv for langt viktigere enn sitt eget!

Gunnar vant seg hurtig en posisjon blant sine kamerater som en av avdelingens beste flyvere. Han var avholdt av alle fra øverst til nederst i messen. Hans store hobby var musikk. Han hadde en stor samling grammofonplater og tilbrakte gjerne fritiden i London i musikkforlag på jakt etter forskjellige klassikere, og kom begeistret hjem med sine funn. Gunnar hadde evnen til selv å være lykkelig, til å gjøre andre lykkelige

Krigskorset med sverd

og til å gjøre sin plikt, uansett hva som krevdes av ham.”

Gunnar var også en flink brevsriver. Brevene hans tegner et godt bilde av ham. Følelsene skjuler han helst bak humor og skjemt, men noen ganger kommer savn og hjemlengsel frem. Dagboken hans slutter 2. desember 1943: Lengter sånn hjem til Norge - men til et fritt Norge!

I et forseglet brev til sin far hadde Gunnar skrevet: «Jeg håper du ikke får dette brevet, far. Skulle det hende, vil det si at jeg ikke er med når de andre kommer hjem med frihet og fred. Da vi skiltes, ga du meg bildet av mor og sa: ”kom hjem med seier eller fall med heder”. Jeg har gjort det når du leser dette brevet....»

Hedret post mortem

For sin heltedemodige innsats natten mellom 2. og 3. desember 1943, under angrep på Berlin, ble løytnant Gunnar Høverstad tildelt krigskorset med sverd post mortem. Det skjedde i statsråd den 7. november 1947 etter tilråding av Forsvarsdepartementet. Hans Majestet bifalt Forsvarsdepartementets innstilling.

Gunnar mottok også Haakon den 7. 's 70-årsmedalje, og fra den engelske stat ”Mentioned in despatch for distinguished service.”

Minnemarkering i 1995

Etter krigen var man opptatt av å hedre de falne. Torstein Høverstad (Gunnars far) mente at det ble for mye oppmerksomhet. Han godtok at Gunnars navn kom på tavlen som henger utenfor Midtbygningen ved universitetet i sentrum. Han sa derimot nei til at Gunnars navn skulle

komme på bautaen utenfor Ris skole.

Rektor Egeland ved Ris skole mente at alle de falne skulle være oppført på bautaen og på minnetavlen i Ris kirke. Han tok derfor kontakt med

Gunnars familie som var enige med rektor Egeland. Gunnars navn ble påført, og i den anledning ble det holdt en minnehøytidelighet ved bautaen ved Ris skole og etterpå i Ris kirke, den 15. september 1995:

IN MEMORIAM LØYTNANT GUNNAR HØVERSTAD (1922 - 1943)

Rektor Knut Egeland ønsket velkommen og generalinspektøren for Luftforsvaret, generalmajor Einar Smedsvig redegjorde i sin minnetale for Gunnar Høverstads krigsinnsats og begrunnelsen for tildelingen av krigskorset med sverd.

Deretter kransnedleggelse og hornsinal ”Bønn”. Kort avslutning ved rektor og hornsinal ”Tappenstrekk”.

Blant dem som var til stede, foruten h.r.advokat/Major Finn Eriksrud som representant for RAFA - Royal Air Forces Association – Norwegian Branch, og avdødes bror, Helge Høverstad, var Arne Storm, maskinist på Høverstads Halifax-fly og som reddet livet, samt Anton Wang, maskinist på ett av de flyene som var med på toktet og så de seks hoppe ut av Høverstads fly, men dessverre også registrerte at flyveren gikk ned med flyet.

SPESIELT INVITERTE GJESTER:

Military and air attaché Lt.col. Hector Gullan, British Embassy
Generalløytnant Wilhelm Mohr,
Tidl. sjef for Luftforsvaret – Krigskorset med sverd
Generalmajor Kaare Stenwig,
Tidl. generalinspektør for Luftforsvaret – Krigskorset med sverd
Oberst I Gudbrand Strømmen
Gunnar Stavnes, Formann i Bydelsutvalget i bydel 23 Vinderen

Kilder:

Valdres Historielag v/Magne Hovda
Idrettslaget TRY
Våre falne
Stor takk til familien ved nevø Gunnar Høverstad